

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В УКРАЇНІ:
ІСТОРІЯ ЗАРОДЖЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯPUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN UKRAINE:
HISTORY OF ORIGIN AND EVOLUTION

Проведено аналіз зародження публічно-приватного партнерства на територіях, що зараз відповідають територіальним кордонам України. Виділено основні кроки у формуванні ототожненого поняття державно-публічного партнерства, систематизовано події, які відповідають сформованому стану такого типу відносин сучасної України. Зазначено передумови, що призвели до еволюції публічно-приватного партнерства у світі, починаючи з формування першої такої форми як відкуп, що і нині є відомою складовою взаємовідносин, та події, які спричинили виокремлення даного поняття на теренах України. Серед передумов зазначаються пострадянські трансформації та державотворчі процеси, що наклали свій відбиток на формування нормативно-правової бази та можливість взаємодії між державою та приватним сектором. У статті виділено основні моменти еволюції публічно-приватного партнерства в Україні у форматі прийняття основних документів: Господарського та Цивільного кодексів України, нормативно-правових актів, постанов, поправок, розпоряджень та доповнень. Прослідковано шлях, який вдалося пройти державі від нульової стадії, а саме від відсутності будь-якого розуміння процесів і взаємовідносин у площині публічно-приватного партнерства, до моменту наявності регулюючих актів та постанов. Зазначено умови, які викликали необхідність співпраці між державою та приватним сектором. Зокрема, на початку формування апарату даного типу взаємовідносин виникла необхідність розбудови та реконструкції інфраструктурного забезпечення міст. А також неспроможність тогочасної влади повністю відповідати, у рамках таких проектів, вимогам та потребам суспільства, у цілому дала поштовх до трансформацій та еволюції поняття публічно-приватного партнерства. У результаті визначено, що Україна як посткомуністична країна, перебуває на початковій стадії розвитку публічно-приватного партнерства, із дієвих та ефективних кроків еволюції відносин такого типу зазначається нормативно-правова база, доповнення законодавчої бази та низка реалізованих проектів, які потребують доопрацювання. До основних періодів розвитку відносяться 1999, 2003, 2010 та 2019 роки, де поштовхом для впровадження наступних правових актів став Закон України «Про концесії». Визначено ключові події розвитку та напрями змін у правовому регулюванні публічно-приватного партнерства (державно-публічного) в Україні.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, державно-публічне партнерство, концесія, договір концесії.

The analysis of the origin of public-private partnership in the territories that now correspond to the territorial borders of Ukraine is carried out. The main steps in the formation of the identified concept of public-private partnership are highlighted, the events that correspond to the current state of this type of relations of modern Ukraine are systematized. The preconditions that led to the evolution of public-private partnership in the world, starting with the formation of the first such form as redemption, which is still a known component of the relationship, and the events that led to the separation of this concept in Ukraine. Among the preconditions are post-Soviet transformations and state-building processes, which have left their mark on the formation of the legal framework and the possibility of interaction between the state and the private sector. The article highlights the main points of the evolution of public-private partnership in Ukraine in the format of the adoption of basic documents: Commercial and Civil Codes of Ukraine, regulations, resolutions, amendments, orders and additions. The path that the state managed to go from the zero stage, namely from the lack of any understanding of the processes and relationships in the field of public-private partnership, to the moment of the presence of regulations and resolutions. The conditions that necessitated cooperation between the state and the private sector are indicated. In particular, at the beginning of the formation of the apparatus of this type of relationship there was a need to build and reconstruct the infrastructure of cities. As well as the inability of the then authorities to fully meet, within such projects, the requirements and needs of society as a whole, gave impetus to the transformation and evolution of the concept of public-private partnership. As a result, it is determined that Ukraine, as a post-communist country, is at the initial stage of public-private partnership, efficient steps in the evolution of such relations include the legal framework, legislative additions and a number of implemented projects that need to be finalized. The main periods of development are 1999, 2003, 2010 and 2019, where the impetus for the implementation of subsequent legal acts was the Law of Ukraine «On Concessions». The key events of development and directions of changes in the legal regulation of public-private partnership (public-public) in Ukraine are identified.

Key words: public-private partnership, concession, concession agreement.

УДК 351
DOI <https://doi.org/10.32843/rma2663-5240-2020.20.26>

Мостовий В.О.
Голова районної адміністрації
Запорізької міської ради

Постановка проблеми. Еволюція публічно-приватного партнерства зумовлена важким тягарем функцій, які має виконувати держава. Стан світової економіки призвів до об'єднання у загальних зусиллях держави та ринкових можливостей приватних підприємств. Поняття

«публічно-приватного партнерства» формувалось набагато довше і є ширшим ніж державно-публічне партнерство [1]. Проте саме державотворчі процеси призвели до виокремлення даного поняття. Так, як більшість посткомуністичних країн перебувають на першій та

частково другій стадії розвитку публічно-приватного партнерства, їх досвід вивчався не у повному об'ємі та не був систематизованим, що перешкоджає подальшим перспективам впровадження такого типу партнерства. Щоб досягти результату у дії публічно-приватного партнерства в Україні, необхідно прослідкувати генезис та шляхи розвитку даного типу партнерства на теренах держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Шляхи впровадження та реалізації публічно-приватного партнерства (надалі ППП) пов'язані із історичним досвідом у всьому світі. Завдяки успішній взаємодії держави та приватного сектору відбулась розбудова міст та цілих країн. Все частіше, щоб зрозуміти, що відбувається на сучасному етапі розвитку державотворчих процесів виникає необхідність повертатися до історичних витоків поняття та причин впровадження механізмів реалізації публічно-приватного партнерства.

Дослідженнями історії розвитку публічно-приватного партнерства займалася низка вчених Лебеда Т., Бойко О., Ганжа І., Сабецька Т. та Григорів С., роботи яких присвячено становленню та розвитку ППП. Зміст роботи [2] присвячений вивченню нових дефініцій та розвитку публічно-приватного партнерства як форми економічної співпраці між державним та приватним сектором. Надолішній П. та Піроженко Н. проводили теоретико-методологічні дослідження засад інституалізації ППП в Україні [3]. Де було визначено економічні та адміністративні умови розвитку даного типу партнерства, а також запропоновано співвідношення між поняттями та їх застосуванням. Квітка С. досліджував характеристики політичного впливу підприємництва у розвинених країнах та у контексті системних змін в Україні [4]. Значні дослідження провела Івашова Л. з точки зору теоретичних засад розвитку державно-приватного партнерства в Україні [5]. Запатріна І. досліджувала реалізацію інфраструктурних проектів за допомогою ППП [6], а також проблеми та перспективи розвитку ППП на теренах сучасної України [7].

Еволюція публічно-приватного партнерства дозволяє прогнозувати суттєві зміни, що можливі та неминучі у країні, яка розвивається. Причини зародження, становлення та розвитку такого типу відносин є невід'ємною складовою як державотворчих процесів, так і розвитку суспільства. З огляду, на світовий досвід та вклад у дослідження даної теми вченими, виникає необхідність більш детального огляду генезису та еволюції публічно-приватного партнерства в Україні.

Мета статті полягає в аналізі історії зародження та еволюції публічно-приватного партнерства на теренах України.

Виклад основного матеріалу. Процеси трансформацій відносин у суспільстві, що пов'язані зі змінами розподілу територій, соціалізації, індустріалізації та технічних революцій, призвели до формування особливого типу партнерства між державою та підприємцями – публічно-приватного партнерства, який на території України проявився у вигляді державно-публічного партнерства (далі ДПП) у всіх правових та нормативних актах.

Першою формою ППП був відкуп, який став відомий, ще у Персії, давньому Єгипті, Вавилоні та Давній Греції. Пізніше з'явилося поняття каперства, воно біло пов'язано із війнами та бажанням перемогти за рахунок об'єднання зусиль держави, мореплавців та власників суден.

Поява публічно-приватного партнерства у світі, у наближеному вираженні до сучасного, етапи якого почали формуватися ще 1209 році, була зумовлена необхідністю розподілу повноважень і можливостей у рамках виконання певного типу зобов'язань для досягнення суспільних благ.

Загалом виділяють 4 етапи в історії ППП: перший етап пов'язаний із першою відомою концесією 1209 року у Лондоні, що дозволила побудувати міст через р. Темзу, пізніше із концесією в Іспанії у 1256 року, характерно для даного етапу є відсутність інституціонального забезпечення взаємодії між тогочасними підприємцями та владою; другий етап починається у 1761 році, і відмінність між першим та другим етапом пов'язана із тим, що починається впровадження законодавчих актів, які характеризують тип відносин, що було вже більш схожим на ППП нинішнього часу, прикладом таких країн є Франція, Іспанія, Англія (будувалися канали, мости, видобувалися корисні копалини, очищення території міст); третій етап – 1960-ті роки, вже більш свідомий і характеризується низкою законодавчих актів та законів стосовно публічно-приватного партнерства, інтенсивним розвитком механізмів реалізації та впровадження проектів у цій сфері; останній та сучасний період історичної еволюції ППП – з 2000-х років і по теперішній час, вже сформовано моделі ППП та відбуваються трансформації у кожній країні упровадженням сучасних методів реалізації такого типу відносин [8].

Генезис ППП дає можливість виділити й той момент, що Україна в тій чи іншій формі свого існування пройшла довгий шлях і має свою історію формування даного типу відносин. Так,

виділяється кінець XIX століття, коли почали швидко розбудовувати промисловість та залізничні дороги. На той час Україна входила до складу Російської імперії, тому на умовах концесії трансформації такого типу відбулися і в українських містах.

Перші яскраві кроки у формуванні ППП були відзначенні, ще у 1869 році, коли Джон Юз купив землі у Катеринославській губернії з метою розбудови металургійної та вугільної промисловості. У результаті чого відбулось формування «Новоросійського товариства кам'яновугільного, залізничного та рейкового виробництва» та будівництво міста Юзівка, нині Донецьк. У 1872 році комбінат Юзівки став індустріальним центром всієї Російської імперії, а потім у 1913 році і центром промисловості в Україні [9].

Будівництво залізниці від Дебальцевого до Луганська в 70-х роках XIX століття відбувалося, також за рахунок концесії, в системі Донецької кам'яновугільної залізниці, яку отримав на будівництво дороги відомий промисловець Сава Мамонтов [10].

У кінці XIX століття харківський меценат Олексій Алчевський заснував низку банків: Земельний, Торгівельний та Іпотечний банк. Заснував на Донбасі «Олексіївське гірничо-промислове товариство» і «Донецький металургійний завод» (нині «Алчевський металургійний комбінат»), а також заснував місто Алчевськ. Проявляв себе як благодійник, який протягом всього часу підтримував школи міста, благодійні фонди, сиріт та богадільні [11].

Продовженням кроків до побудови сучасного формату публічно-приватного партнерства у XIX столітті стало будівництво трамвайних ліній. У 1871 році таким кроком стало місто Київ. Це пов'язано з тим, що Аманд Струве переміг у конкурсі на будівництво міської залізниці та запустив трамваї. Згодом був призначений головою акціонерного Київського товариства водопостачання у зв'язку з тим, що його проект також переміг у конкурсі на будівництво міського водогону, яке згодом було викуплено владою міста у 1909 році та стало муніципальною власністю [13]. Ще одним досягненням у розбудові Києва було освітлення, будівництво електростанцій для освітлення театру, яким займалася компанія «Савицький і Страус» [12].

Визначення публічно-приватного партнерства дає можливість розглядати і суспільно-значущу сферу, до якої можна віднести і розбуду освітньої сфери. Прикладом еволюції публічно-приватного партнерства є вклад меценатів у розбудову шкіл, училищ та закла-

дів вищої освіти, центрів культурного та мистецького просвітлення й збереження пам'яток культури шляхом співпраці держави та представників бізнесу.

Серед представників меценатів XIX століття слід відзначити Івана Скоропадського, йому вдалося відкрити пансіон для підготовки народних вчителів, безліч шкіл та гімназій, а також найяскравішим прикладом є Тростянецький парк, який став найкращим у Європі [13]. Богдан Ханенко став однією з ключових постатей у відкритті Київського художньо-промислового і наукового музею у 1904 році. Микола Терещенко фінансував Політехнічний інститут, Пироговську лікарню, а також завдяки йому було відкрито «Охматдит» [14,15]. Велика низка дій меценатів привела до соціально-значущого ефекту у розбудові державності та суспільства у цілому, що є величезним кроком еволюції ППП у свідомості суспільства. Адже соціальна сфера завжди має більш значущий ефект впливу на суспільство, тому прояви у напрямку розширення свідомості та просвітлення людей є неоціненним кроком у таких трансформаціях.

Договори концесії продовжили існувати і у період Радянського Союзу, а саме у період НЕПу. Причина продовження дії концесій у цей період приносили вигоду у вигляді коштів, податків та інших стягнень. Історія існування концесій обіймає період з 1920 – їх по 1944 роки. За перші роки існування концесій з 1921 року по 1923 рік кількість вкладень у розвиток промисловості збільшувалась порівняно з попереднім роком спочатку у 2 рази, а потім у 3. Станом на 1927 рік було 117 концесійних угод із загальною кількістю працюючих – 18 тисяч [12]. Зокрема, це проявлялось у стрімкій розбудові Донбаського вугільного басейну.

У період Другої Світової Війни публічно-приватне партнерство у вигляді концесій, перестало давати свої результати і це було зумовлено скрутним становищем інвесторів.

Розглядаючи історію розвитку публічно-приватного партнерства на теренах сучасної України, можна стверджувати, що державі вдалося почати формування власної варіації як у III етапі, з 1990-тих років, так і IV етапі, що триває починаючи з 2000-х років, і почалось це з визначення «державно-публічного партнерства», яке стало власною інтерпретацією поняття «публічно-приватного партнерства» прийнятого у всьому світі.

Причини появи ППП на теренах сучасної України пов'язані зі змінами в процесі пострадянських трансформацій. У період формування державності, виникає необхідність

раціонального розподілення економічних та суспільних благ, за рахунок чого і створюється ті, чи інші форми партнерства.

На першому етапі засвоюється зарубіжний досвід, відбувається розроблення законодавства та встановлюються стандарти у секторі ППП, створюється відповідний державний орган та створюється ринок ППП. Посткомуністичні країни часто перебувають на першій та частково другій стадій розвитку ППП. Їх досвід вивчався, але не піддавався систематизації.

Сучасне становлення України як держави призвело до зародження публічно-приватного партнерства «по-українськи», що було зумовлено кризовими подіями в управлінні та національній економіці, в першу чергу, законотворючими процесами починаючи з 1991 року та самою історією України, як самостійної та незалежної держави. Разом із становленням держави відбувалися процеси самоідентифікації обов'язків держави перед громадянами та суспільством у цілому. Відбувався процес роздержавлення та приватизації підприємств, залучення іноземних інвестицій та можливості придбання об'єктів на території України. Згідно Закону України (далі ЗУ) «Про іноземні інвестиції» від 13 березня 1992 року, можна було залучати іноземні інвестиції на засадах концесії, а також відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування» можна передавати право на ведення господарської діяльності інвесторам, якщо об'єкт перебуває у державній власності та передається у концесію. Ці два закони мали попереджувальний характер перед початком прийняття законів, які повністю керують діями в рамках концесій.

Першим та визначним кроком у формуванні ППП на теренах сучасної України пов'язано із прийняття у 1999 році Закону України «Про концесії». Цей закон визначає поняття та правові засади регулювання відносин концесії державного та комунального майна, загалом закон визначає порядок ефективного використання майна [16]. Протягом 10 років з моменту набуття чинності закону до нього було внесено 17 поправок, це було зумовлено незнанням початкових потреб та способу реалізації змісту «концесії». Після внесення поправок до Закону, стало можливим адаптувати його до потреб сучасності.

Після прийняття ЗУ «Про концесії», було прийнято ряд постанов, що доповнюють даний закон:

– Постанова Кабінету Міністрів України (далі КМУ) від 18.01.2000 № 72 «Про реєстр концесійних договорів»;

– Постанова КМУ від 12.04.2000 № 639 «Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів»;

– Постанова КМУ від 11.12.1999 № 2293 «Про затвердження Переліку об'єктів права державної власності, які можуть надаватися в концесію»;

– Постанова КМУ від 12.04.2000 № 643 «Про затвердження Типового концесійного договору»;

– Постанова КМУ від 13.07.2000 № 1114 «Про затвердження Порядку визначення об'єктів концесії, концесіонерам яких можуть надаватися пільги щодо концесійних платежів, дотації, компенсації, та умов їх надання».

Розглянемо зміст постанов, виокремивши найголовніше, а саме:

– Запроваджується реєстр концесійних договорів, для проведення обліку договорів, який веде Фонд державного майна;

– Визначається методика для розрахунку платежів відповідно до концесійних договорів;

– Наводиться перелік об'єктів, які можуть виступати в рамках концесійних договорів структурами для передання до орендної власності;

– Затверджено приклад договору відповідно до вимог концесійної угоди;

– Затверджено порядок проведення конкурсу для отримання права виступати стороною концесійної угоди та характеристика осіб, приймають участь у конкурсі.

Тобто, після набуття чинності ЗУ «Про концесії» було внесено суттєві поправки, які дозволили детальніше сформулювати умови та вимоги до укладання такого типу угод. Серед яких варто виділити, ті які розкривають зміст угод у повному обсязі.

Наступним кроком еволюції публічно-приватного партнерства в Україні (державно-приватного партнерства) є прийняття Господарського (далі ГК) та Цивільного кодексу (далі ЦК) України 2003 року [17-18]. Так, господарський кодекс визначає основні принципи управління в Україні та регулює економічні відносини, що виникають внаслідок процесу організації та здійснення фінансової діяльності між фінансовими установами, а також між цими установами та іншими учасниками економічних відносин, в свою чергу цивільне законодавство регулює майнові та немайнові особисті відносини між юридичними та фізичними особами, територіальними громадами, Державою Україна, іноземними урядами та іншими суб'єктами публічного права.

У період з 2006 року по 2008 рік можна виділити яскраві приклади діяльності ППП, що напряму впливали на населення, а саме

через водо- та теплопостачання. Компанія ContourGlobal підписала із владою міста Краматорськ угоду про оренду енергообладнання на період до 50 років, у свою чергу мало забезпечувати місто та тепло- та електроенергією. За два роки сума інвестицій склала 20 мільйонів доларів США, а також були проведені реконструкція місцевої ТЕЦ та енергообладнання [19].

У 2007 році у місті Артемівськ (нині Бахмут), литовська компанія «Енеггія» перемогла у конкурсі та створила МКП «Артемівськтепломережа», в той же рік з ТОВ «Артемівськенергія» було підписано договір про передачу цілісного майнового комплексу в концесію. За рахунок переходу до концесії всі борги, що мало ТОВ «Артемівськенергія» було сплачено у повному обсязі, а також відремонтовано тепломагістралі, проведено автоматизацію котелень та впровадження енергозберігаючі технології.

У 2008 році на території Запорізької області, у місті Бердянськ, між Бердянською міською радою та ТОВ «Чиста вода – Бердянськ» було передано за концесійним договором ДКП «Бердянський міськводоканал» терміном на 30 років. У свою чергу, це зобов'язало концесіонера інвестувати в технічне переоснащення та реконструкцію мереж водопостачання та водовідведення на суму 120 мільйонів гривень [19].

Зокрема, наприкінці 2010 року Львівська облдержадміністрація передала в концесію майже на 50 років замок XVII століття. Він є пам'яткою архітектури і містобудування національного значення у селі Старе Село [20].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2012 року № 1055 «Деякі питання надання в концесію об'єктів державної власності» 18 морських портів України можуть передаватися в концесію з можливістю реалізації декількох концесійних проектів у кожному порту.

У Господарському кодексі зазначаються відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності, права, обов'язки, норми та обмеження, які базуються на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Мета ГК полягає у забезпеченні розвитку ділової активності суб'єктів відповідно цього кодексу. За рахунок розвитку підприємництва забезпечити підвищення ефективності суспільного виробництва. Соціальна спрямованість кодексу полягає у затвердженні суспільно-господарського порядку в економічній системі України, за рахунок чого сприяти стабілізації та гармонізації відносин й ладу з іншими економічними системами.

У статті 22 ГК зазначені суб'єкти управління, які приймають рішення, щодо підготовки та

реалізації державно-публічного партнерства, а саме концесії. Зазначаються обов'язки, які мають виконувати обидві сторони домовленостей. Тобто, підприємства, організації та установи, що перебувають у сфері управління концесії.

Відповідно до Глави 36 ГК наводиться 10 статей з 366 по 376, у яких розглядаються правовідносини у рамках комерційної концесії, у Главі 40 надається дефініція поняття «концесія» відповідно до Конституції України. Наводиться перелік обов'язків, яких мають дотримуватися концесіонери, а також правообмежень. Зокрема, зазначається, що всі відносини у площині господарської діяльності та концесії регулюються даним кодексом та правовими актами.

Наступний закон регулювання публічно-приватного(державно-приватного) партнерства в Україні ЗУ від 01.07.2010 № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство», зміст якого характеризує організаційно-правові засади у відносинах між державою та приватним підприємством на основі певного ряду принципів договірної основи. За допомогою даного закону регулюються відносини приватного сектору та держави, формою яких є концесія.

Закон є рамковим та покликаний визначити основні принципи державно-приватного(публічно-приватного) партнерства як:

- рівність перед законом державних та приватних партнерів під час провадження діяльності в рамках державно-приватного партнерства;
- заборона будь-якої дискримінації та обмеження прав приватних партнерів, крім випадків, передбачених законом;
- узгодження інтересів державного та приватного партнерів з метою досягнення взаємної вигоди та реалізації мети діяльності в рамках державно-приватного партнерства;
- справедливий розподіл ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства [21].

Наступним кроком еволюції публічно-приватного партнерства стало підписання ЗУ від 01.07.2010 № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство», а надалі відбулось вдосконалення змісту закону, за рахунок розширення змісту. Так, зміст даного закону описує рівність перед державою всіх сторін-учасників угоди (як державних, так і приватних підприємств), справедливий розподіл ризиків та заборона дискримінації приватних підприємств.

Після прийняття закону «Про державно-приватне партнерство» було прийнято ряд постанов та наказів:

– Постанова КМУ від 11.04.2011 № 384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства»;

– Постанова КМУ від 17.03.2011 № 279 «Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства»;

– Постанова КМУ від 26.04.2017 № 298 «Про затвердження Порядку заміни приватного партнера за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства»;

– Постанова КМУ від 09.02.2011 № 81 «Про затвердження Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства»;

– Постанова КМУ від 16.02.2011 № 232 «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними»;

– Розпорядження КМУ від 14.08.2013 № 739-р «Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013 – 2018 роки»;

– Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 27.02.2012 № 255 «Деякі питання проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства»;

– Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 07.06.2016 № 944 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними».

Розглянемо зміст постанов, виокремивши найголовніше, наказів та розпоряджень, а саме:

– про порядок визначення приватних партнерів для укладання угод;

– про надання державної підтримки державно-публічного партнерства;

– про надання інформації стосовно виконання угоди, в рамках публічно-приватного партнерства;

– застосування методи оцінки ризиків, визначення переліку, та ефективності застосування публічно-приватного партнерства, передбачається аналіз чутливості, сценарний аналізом.

– впровадження інструментів сучасних методів досліджень ефективності запровадження договорів такого типу.

Таким чином, наступним кроком еволюції публічно-приватного партнерства на теренах України було впроваджено детальнішу пра-

вову базу, за рахунок Законів, постанов та розпоряджень.

Наступним кроком, стали прийнята Постанова КМУ від 12.11.2012 № 1222 «Про затвердження Методики оцінки об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що передаються в оренду чи концесію» та Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 27.03.2012 № 194 «Про затвердження Порядку прийняття рішення про передачу в оренду чи концесію об'єктів паливно-енергетичного комплексу та Вимог до аналізу ефективності та техніко-економічного обґрунтування передачі в оренду чи концесію об'єктів паливно-енергетичного комплексу», Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 18.11.2014 № 811 «Про затвердження Порядку повідомної реєстрації укладених договорів концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності, Порядку взяття на облік укладених договорів оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності», сутність яких полягала у впровадженні механізму реалізації ДПП у рамках енергетичної галузі України.

Загалом події кінця 2013 початку 2014 років спонукають суспільно-політичну думку до пошуку причин активізації протистояння у суспільстві, підйому політичної активності громадян. Якщо відокремитись від політичного окрасу проблеми і зазирнути у глибину подій, в цьому протистоянні простежуються довготривалі системні проблеми Української держави, а саме: суперечність її взаємодії з двома іншими акторами суспільства – бізнесом і громадянським суспільством [4].

У 2016 році було створено наказ, відповідно до якого методологічні рекомендації використовуються під час аналізу ефективності державно-приватного партнерства, прийняття рішень щодо його реалізації, розподілу ризиків між державними та приватними партнерами на будь-якій стадії партнерства між державними та приватними компаніями, укладання угоди між ними [22].

Реалізацією у життя законів, наказів та постанов займається Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, історія якого почалась, ще у 1941 – 1955 роки і була пов'язана зі створенням Державної планової комісії Ради Міністрів Української РСР – Держплану УРСР [23].

На даний момент, остання значуща подія еволюції публічно-приватного партнерства на території України пов'язується із прийняттям Закону України «Про концесію» від 03.10.2019 № 155-IX. Сутність закону полягає

у визначенні правових, фінансових та організаційних засад реалізації проектів, що здійснюються на умовах концесії, з метою модернізації інфраструктури та підвищення якості суспільно значущих послуг [25].

Історично склалося, що процеси пов'язанні із створенням нових напрямків розвитку держави пов'язані зі змінами у державотворчих процесах. За період існування сучасної України, державі вдалося пройти 4 важливі кроки у становленні публічно-приватного партнерства в Україні (державно-приватного партнерства) з точки зору нормативно-правової бази: Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI та Закон України «Про концесію» від 03.10.2019 № 155-IX.

Висновки. У даному дослідженні розглянута історія зародження та еволюції публічно-приватного партнерства на території України. Першим та важливим кроком у створенні такого типу партнерства стала розбудова міст за рахунок концесії у XIX столітті, прикладами яких стали Київ, Донецьк тощо. Вже пізніше розвиток відбувався у період існування НЕПу часів Радянської України.

Публічно-приватне партнерство (ДПП) сучасної України почало розвиватися з 1991 року. Визначним стало прийняття ряду нормативно-правових документів, як наступного кроку у формуванні приватно-публічного партнерства (ДПП) в Україні, серед яких можна відзначити Господарський та Цивільний кодекс України, а також Закони України «Про державно-приватне партнерство» й «Про концесію». Нормативно-правова база постійно перебуває в умовах трансформації, доповнюється і розширюється внесенням поправок. За короткий період існування країни, державо- та законотворчим органам вдалося побудувати нормативно-правову базу, але не ґрунтовну, що свідчить про необхідність доопрацювання правової площини цього питання, недоліком залишається низький рівень зацікавленості та дієспроможності публічної влади. Більшість проектів пов'язаних із публічно-приватним партнерством ініціюється все ж таки приватним сектором, представниками бізнесу, які більшою мірою зацікавлені у розбудові інфраструктурного забезпечення України.

На даний момент, Україна все ще формує систему публічно-приватного партнерства спираючись на світовий досвід країн із успішно працюючою системою такого типу відносин, приймаються та доповнюються закони, передаються повноваження, закріплюються права та обов'язки, виокремлюються обме-

ження. Слід зазначити, що стрімкий розвиток публічно-приватного партнерства відбувався у 2003 та у 2010 роках, зараз же цей процес потребує певного поштовху.

Таким чином, публічно-приватне партнерство в Україні знаходиться на ранньому етапі формування. Водночас, існує глибоке нерозуміння сутності явища публічно-приватного партнерства, що у більшості законів носить назву державно-приватного партнерства, його інституційного підґрунтя, що негативно впливає на процес становлення та розвитку відповідної законодавчої бази, ефективного функціонування організацій та державних установ. Існують серйозні проблеми у соціальних сферах, більшість важливих державних ресурсів витрачаються на проекти, які не мають пріоритетів, що надалі гальмує процеси еволюції публічно-приватного партнерства в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Левченко Я. С. Формування державно-приватного партнерства: від історії до сьогодення. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2019. № 1. С. 90-100. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2019_1_11. (дата звернення: 20.12.2019)
2. Сабецька Т. І., Григорів С. Ф. Зародження, становлення та розвиток публічно-приватного партнерства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 518–524.
3. Надолішній П. І. Публічно-приватне партнерство в Україні: теоретико-методологічні засади і умови інституціалізації. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2012. Вип. 10. С. 17–52.
4. Квітка С. А. Державне управління формуванням партнерських відносин між владою та бізнесом в умовах соціальних перетворень : монографія. Дніпро : «Грані», 2017. 268 с.
5. Івашова Л. М. Теоретичні засади розвитку державно-приватного партнерства у світі та в Україні. *Вісник Академії митної служби України. Серія : Державне управління*. 2015. № 1. С. 7–15.
6. Запатріна І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг. *Економіка і прогнозування*. 2010. № 4. С. 62–86.
7. Запатріна І.В. Проблемы и перспективы развития государственно-частного партнерства в Украине. *Государственно-частное партнерство*. 2019. № 1. С. 63–70.
8. Косач І. А., Дегтярьов А. В. Розвиток державно-приватного партнерства в умовах децентралізації влади в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 3. URL: <http://www.du.nauka.com.ua/?op=1&z=1589> (дата звернення: 16.06.2020).
9. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія. Черкаси : ЧДТУ, 2016. 644 с

10. Пілігрим Г. С. Передумови виникнення концесії в Україні: історико-правовий аспект. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Сер. : Гуманітарні науки*. 2013. Вип. 2. С. 119–128.

11. Веб-сайт Центральної бібліотеки імені Д.І.Писарева ЦБС Немишлянського району міста Харкова. URL : http://www.biblioteka-pysareva.edu.kh.ua/pro_harkiv_ta_slobozhanschinu/mecenatiblagodijniki_harkova_xix_stolititya/ (дата звернення: 16.10.2019).

12. Львовчкін М. О. Історичні аспекти появи та розвитку державно-приватного партнерства в Україні. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2016. Т. 21, Вип. 5. С. 129–133.

13. Веб-сайт Київводоканал. URL : <https://vodokanal.kiev.ua/nasha-istoriya#:~:text=У%20січні%201871%20року%20створили,заклали%20перші%20споруди%20централізованого%20водопроводу.> (дата звернення: 15.12.2019).

14. Омецінська М. В. Сучасні дослідження розвитку вітчизняного меценатства і благодійництва: теоретико-методологічний аспект. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2010. Вип. 11. С. 143–150.

15. Донік О.М. Терещенки-меценати та їх внесок у культурну спадщину України. *Проблеми історії України XIX – початку XX ст.* 2001. №2. С. 149–179.

16. Закон України «Про концесії» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 41, ст.372). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-14#Text> (дата звернення: 15.12.2019).

17. Господарський кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 28.12.2019).

18. Цивільний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 28.12.2019).

19. Грищенко С. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства: практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу. Київ: ФОП Москаленко О.М., 2011. 140 с.

20. Крушинська А. В. Концесія як форма стимулювання інвестицій в туристичну сферу. *Університетські наукові записки*. 2018. № 3-4. С. 357–367.

21. Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 19.12.2019).

22. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 07.06.2016 № 944 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0944731-16#Text> (дата звернення: 19.12.2019).

23. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5fa462a1-b263-4978-adb4-0d5c902e7502&title=Istoriia> (дата звернення: 20.12.2019).

24. Закону України «Про концесію» від 03.10.2019 № 155-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20#Text> (дата звернення: 21.12.2019).